

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Професійна етика.

**Основи професійної етики працівників
правоохоронних органів.**

Кодекс професійної етики поліцейського

ЕТИКА

- це набір моральних принципів і цінностей, які керують поведінкою людини чи групи людей і визначають позитивні і негативні оцінки їхніх думок і дій

Етичне мислення "починається"
з розмежування
наявного і належного,
реального і бажаного

Всі норми етики мають *імперативний характер*.

Імператив – це вимога дії, яку людина виказує до самої себе і змушує себе слідувати їй.

ЕТИКА ЗВЕРНЕНА ДО ЛЮДИНИ, яка

- розуміє свої потреби
- наділена свободою
- має здатність вибору

Етику визначають як прагнення осмислити наш індивідуальний та суспільний досвід таким чином, щоб встановити **правила**, які повинні управляти поведінкою людей, виробити **цінності**, яких варто дотримуватися, а також виховати такі **рис** **характеру** людей, які їм корисно в собі розвивати.

Етика орієнтується на вироблення нових, більш універсальних форм співжиття людей, на заохочення співавторства *рівних у своїй гідності громадян* шляхом включення до **спільної справи суспільного упорядкування** задля реалізації **спільного суспільного блага.**

**Обираючи професію,
ми одночасно даємо згоду дотримуватися
принципів і норм професійної етики.**

**Реалізація в професійній діяльності професійних
знань та етичних вимог є ознакою
професіоналізму.**

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

— галузь прикладної етики, що формулює й обґрунтовує систему моральних норм і принципів, які діють у специфічних умовах взаємовідносин людей у сфері визначеної професії, враховуючи *очікування і запити суспільства* щодо певної професії, а також *окреслення меж* професійної діяльності та професійної компетенції.

Професійна етика поліцейського має деонтологічний характер: від чіткості, зрозумілості та належного відображення у нормативній базі її вимог і норм залежить ефективність роботи працівника.

Виявлення та чітке формулювання місії поліцейської служби –

основа для побудови всієї системи етики поліцейських і фактор ствердження моральних відносин між *поліцією як органом виконавчої влади і громадянами*.

Призначення поліцейської служби **формує розуміння місця поліцейських у суспільстві; воно є стрижнем для побудови засад професійної діяльності та відповідних вимог до представників поліції, масштабом для оцінки їхньої діяльності.**

Підходи до призначення поліції

Особливості	Робота поліції як служіння	Робота поліції як надання послуг
Суть підходу	служба в поліції – честь і священний обов'язок	поліція – виробник послуг, як різновид найму
Домінуючі цінності	<ul style="list-style-type: none"> • громадянськість, • рівність, • представництво, • відповідальність, • нейтральність	<ul style="list-style-type: none"> • орієнтація на користувача, • ефективність, • змагальність, • менеджеризм, • гнучкість, • ініціативність, • партнерство

Особливості

Робота поліції як
служіння

Робота поліції як надання
послуг

Конкурентні
переваги

- орієнтація на справедливість,
- усталені стандарти професійної етики,
- націленість на рівне ставлення до всіх громадян

- чітко сформульовані вимоги,
- кількісні критерії ефективності,
- усвідомлена оптимізація структури й параметрів органів управління

Предмет
критики

- труднощі з оптимізацією роботи поліції

- ослаблення традиційно міцної корпоративної етики,
- ризик формування бізнес-іміджу поліції

Найбільш продуктивним було б у формулюванні призначення поліцейської діяльності поєднання двох представлених підходів. У такому випадку воно виражалось б у формулі: **«Поліцейські служать народу України, задовольняючи його потреби в послугах держави»**.

Навколо місії професії будується вся професійно-етична система діяльності поліції:

Загальна декларація прав людини

*людська
гідність*

*Конститутивна
модель
професійної етики*

*права
людини*

КОНСТИТУЦІЯ
УКРАЇНИ

недискримінація

*гендерна
рівність*

Всі ми - різні,
але всі ми - однакові

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ

ЦІННОСТІ

ПРИНЦИПИ

НОРМИ

**ЕТИЧНИЙ
ІНСТРУМЕН-
ТАРІЙ**

Цінності професійної діяльності поліцейського

Цінності, які відстоює поліція у демократичному суспільстві – наголошення на людській, соціальній та культурній важливості, якими виступають *життя та гідність людини, повага до неї, справедливість, солідарність* тощо.

Верховенство права, гуманізм, професіоналізм - базові цінності професійної діяльності поліцейського; вони мають регулятивну значущість, конститутивність використання, *формують фундамент розуміння сутності і призначення професії поліцейського.*

Верховенство права є гарантованою Конституцією основою співіснування людей в українському суспільстві; має закріплення і реалізацію у політичних програмах, зокрема у політичному курсі на євроінтеграцію.

Гуманізм як визнання людини найвищою соціальною цінністю, тобто всебічне утвердження цінності людської особи й особистості є вихідним у побудові будь-якого політичного, економічного, соціального чи освітнього проекту.

Професіоналізм як форма самовизначення, стилю життя, способів діяльності і алгоритмів дій, що розгортаються у публічній сфері, є ознакою соціальної зрілості, автономії і суверенності особи.

*Цінності **верховенства права, гуманізму, професіоналізму** постають «формулами» моральності професіонала, суб'єктивний характер сприйняття яких залежить від рівня освіти і життєвих ціннісних орієнтацій працівника.*

*Професійна діяльність, професіоналізм – це не лише знання про процесуальність / певний алгоритм дій, а й **розуміння та виконання етичних норм і приписів щодо здійснення професійної діяльності.** Ці норми і приписи є похідними від основних принципів професійної етики.*

Принципи професійної етики

- відображають у загальній формі об'єктивно обумовлену вимогу щодо учасників суспільних відносин;
- слугують засобом самообмеження державної влади;
- виступають керівництвом для досягнення цілей правового регулювання;
- формують ідейне поле *філософії професійної діяльності*.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ

- це загальні вимоги до професіонала, в яких фіксується *ціннісні* та *ідеологічні* засади публічного життя суспільства.

Недотримання цих вимог:

- ставить під сумнів легітимність здійснення професійної діяльності,
- підриває довіру до професіоналізму як до певної кваліфікаційної якості людини,
- загрожує загальною недовірою громадськості до програм державного менеджменту та, у крайніх своїх виявах, соціальними заворушеннями

Принципи професійної етики поліцейського

- верховенство права
- дотримання прав і свобод людини
- законність
- відкритість та прозорість
- справедливість, неупередженість і рівність
- взаємодія з населенням на засадах партнерства
- політична нейтральність
- підзвітність та відповідальність

**Зміст принципів професійної етики
поліцейських викладено у:**

**Законі України “Про Національну
поліцію” та**

**Наказі МВС України № 1179 від
09.11.2016 “Про затвердження
Правил етичної поведінки
поліцейського”.**

Принципи професійної етики задають загальний напрямок професійної діяльності.

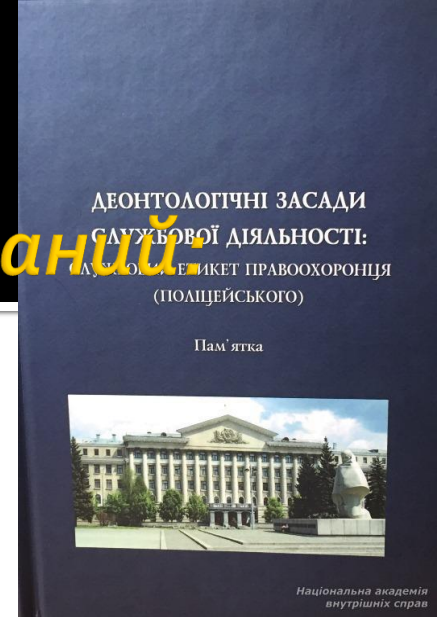
Норми професійної етики вказують, які конкретно вчинки має здійснити поліцейський, як він мусить поводитися у типових ситуаціях.

Нормативні вимоги професійної етики

- Містять основні принципи та правила поведінки, обов'язкові для працівників поліції під час виконання ними службових обов'язків.
- Задекларовані у міжнародних стандартах «Кодексу поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку», «Декларації про поліцію Ради Європи», якими керуються працівники правоохоронних органів держав світового співтовариства.

Незалежно від посади чи звання у відносинах із населенням поліцейський зобов'язаний:

- бути тактовним та доброзичливим;
- висловлювати вимоги чи зауваження, що стосуються особи, у ввічливій та переконливій формі;
- надати можливість особі висловити власну думку;
- до всіх потерпілих від злочинів або інших правопорушень проявляти повагу, охороняти їх безпеку та право на невтручання в особисте життя.

Під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен:

- Поважати і не порушувати **права та свободи людини**, до яких, зокрема, відносяться права: на життя; на повагу до гідності; на свободу та особисту недоторканність; недоторканість житла; на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; на свободу совісті і віросповідання; а також право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право на мирні зібрання; на свободу пересування, вільний вибір місця проживання.
- У кожному окремому випадку обирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, застосування якого призведе до **настання найменш негативних наслідків**.

- Неухильно дотримуватись **антикорупційного законодавства** України, обмежень, пов'язаних зі службою в Національній поліції України.
- Виявляти **повагу до гідності кожної людини**, справедливо та неупереджено ставитися до кожного, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку.
- Поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення повагу до поліції і готовність співпрацювати.

- **Контролювати** свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку.
- Мати **охайний зовнішній вигляд**, бути у встановленій формі одягу.
- Дотримуватися **норм ділового мовлення**, не допускати використання ненормативної лексики.
- Зберігати і не розголошувати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Інструментарій професійної етики поліцейського

- **Присяга працівника поліції**
- **Етичний кодекс поліцейського**
- **Дисциплінарний статут**
- **Поліцейські комісії**
- **Опитування громадської думки**

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР

Професійна діяльність має ставати реалізацією особистісних смислів людини-працівника в межах правового і морального поля професії. Якщо у професії людина не має можливості для самореалізації, то тоді професійна етика перетворюється виключно на засіб тиску та примусу.

Існування системної корупції в організації є свідченням того, що її мотиваційні механізми не працюють і що вони більше не відповідають очікуванням працівників цієї організації з точки зору забезпечення їх потреб.

Рекомендації зі створення мотиваційних механізмів етичної поведінки:

- встановлення чітких вимог до діяльності в усіх напрямках;
- запровадження чітко визначених процедур, які будуть ефективно працювати, а їх вимог будуть суворо дотримуватись;
- активне культивування нових вимог і процедур серед керівного складу;
- створення серед керівництва організації належної мотивації до впровадження нової, ефективною, добре функціонуючої системи;

- застосування інформаційних заходів, які допоможуть донести нові вимоги і принципи до працівників поліції усіх рівнів;
- впровадження чітко визначених санкцій за порушення вимог і стандартів, які мають адекватно відобразити рівень порушення;
- регулярний аналіз та оцінка досягнутих результатів разом з усіма учасниками.

Нормативно-правова база

- Загальна декларація прав людини: затв. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
- Конвенція про права дитини: редакц. затв. резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21.12.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- Декларація принципів толерантності: затв. резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16.11.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: ратиф. Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16>.
- Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб: затв. резолюцією 51/59 Генеральної Асамблеї ООН від 12.12.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788.
- Декларація про поліцію: затв. резолюцією № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.

- Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку: затв. резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
- Європейський кодекс поліцейської етики: ухвал. рекомендацією Rec (2001) 10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19.09.2001 р. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.
- Основоположні принципи застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку: затв. резолюцією восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками від 07.09.1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334.
- Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. Дата оновлення: 07.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.

- Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 № 1296-IV. Дата оновлення: 09.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
- Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 16.07.2019. . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> .
- Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
- Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII.
- Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
- Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: Наказ МВС України від 19.08.2017 р. № 718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17>.